

Hoogty.

E. Kotze. Kaapstad: Kwela, 2011. 412 pp.

ISBN: 978-0-795-70314-0.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v49i1.29>

Met *Hoogty* slaag Elizabeth (Sussie) Kotze weer daarin om die leser deel te maak van 'n klein Weskusdorpie en sy mense. Alhoewel hierdie tweede roman van Kotze verskeie ooreenkomste met *Toring se baai* (2009) vertoon, wyk dit tog ook in vele opsigte af van haar vorige roman.

Soos *Toring se baai* kan *Hoogty* ook as 'n amper biografiese verhaal beskou word, maar in *Hoogty* het Kotze 'n meer definitiewe fokus en verander die roman in 'n onkonvensionele liefdesverhaal.

Kotze se oeuvre vertoon sekere deurlopende kenmerke. Die klein kusdorpie, Vollemink, waar gebeure afspeel, deeglike beskrywings van karakters en die omgewing, verskillende skryfstyl wat gebruik word sodat die leser kan "sien" hoe die inwoners praat en 'n oënskyndig eenvoudige strorielyn is maar enkele kenmerke. Kotze se kinderjare en belewenisse het 'n groot invloed op haar skryfwerk gehad en was bepalend vir die onderwerpskeuses in haar boeke. Die Kotze-gesin verhuis van die plaas Langrietvallei in die Hopefield-distrik na Doornbaai aan die Weskus toe sy een jaar oud is en dit is hier waar Kotze haar kinderjare deurbring. Haar pa, Coenraad Walters, werk op Doornbaai as ingenieur by die kreeffabriek van die North Bay Canning Company. In 1954 trou Kotze (née Walters) met die skipper Willie Kotze van Lambertsbaai en tussen 1954 en 1972 woon die gesin op verskillende kusdorpe—Lambertsbaai, Walvisbaai en Houtbaai waar Willie skipper op 'n vissersboot was. Die dorpe, mense en lewenswyses wat deurentyd in Kotze se oeuvre gebruik word, is gevolglik op haar eie kennis en ervarings gegrond asook op haar man se vertellings oor ervarings op land en ter see.

Kotze se eerste bundel kortverhale, *Halfkronie vir die nagmaal*, verskyn in 1982 en later volg *Silt van die aarde* (1986), *Halwe hemel* (1992), *Waterwyfie* (1997), *Slag van die breekbrander* (2000) en *Die wind staan oos* (2007). Haar eerste roman, *Toring se baai*, verskyn in 2009.

Hoogty is 'n verhaal oor veral die liefdesverhoudings van die hoofkarakter, Helena Burger oftewel "Hillie Burre", soos sy op Vollemink bekend staan. Die roman begin met 'n proloog waarvan die subtitel "Januarie 1953" is. Die proloog beskryf Helena se terugkeer na Vollemink vanuit Grenspan in die Vrystaat waar sy vir 'n jaar lank gewerk het. Die meeste van die karakters wat in die res van die roman teenwoordig is, word in die proloog aan die leser bekendgestel. Kotze gee 'n kort oorsig oor Helena se kinderjare, die omstandighede in Vollemink en in die Burger-huishouding asook 'n beeld van die sosiale en persoonlike verhoudings waarby die karakters betrokke was. Die leser besef dat Helena na Vollemink teruggekeer het om te sorg dat haar pa, Jas Burre, nie haar broer daarvan weerhou om tersiëre opleiding in Stellenbosch te ontvang nie. By die eerste hoofstuk van die roman is die subtitel "Desember 1951" gevoeg wat daarop dui dat die proloog dien as 'n vooruit-skouing van Helena wat terugkeer na Vollemink en die res van die roman onthul hoe Helena se lewe verloop het tot en met haar terugkeer asook haar lewe na haar terugkeer. Dit is egter Helena se lewe ná 1953 wat die hooftokus van die roman word.

In die loop van die roman is Helena betrokke by twee liefdesverhoudings waarvan daar uit die een 'n huwelik plaasvind. Die twee verhoudings beïnvloed egter mekaar deurentyd aangesien Helena telkens wonder wat sou gebeur het indien sy vir Chris de Wet dieselfde kans as Auret Nagel gegee het. Die feit dat Auret ook in 'n ernstige verhouding was voordat hy Helena werklik leer ken het en dat Helena soms wonder of Auret nog gevoelens vir Vilna het, laat twee liefdesdrie-

hoeke in die roman ontstaan, naamlik: tussen Auret, Helena en Chris asook tussen Auret, Helena en Vilna—alhoewel beide Chris en Vilna nie in die vlees by hierdie liefdesdrie-hoeke betrokke is nie. *Hoogty* beskryf twee soorte verhoudings. Aan die een kant word die familieverhoudings op Vollemink beskryf; aan die ander kant word ook die sosiale verhoudings belig. Anders as in *Toring se baai* is die gemeenskapslewe egter nie die fokus van die roman nie. Eerder die liefdesverhoudings word die kern van *Hoogty*, maar tog verseker Kotze dat die roman nie 'n konvensionele liefdesverhaal word nie. Deur op Helena se liefdesverhoudings te fokus én haar sosiale verhoudings in te sluit, gee Kotze 'n opvallend lewensgetroue blik op die mens, op die vrae en vrese waarmee individue (in hierdie geval spesifiek 'n vrou) worstel.

Die grootste probleem waarmee Helena in die roman worstel, is dat sy nie heeltemal seker is waar sy hoort en of sy verdien wat haar toekom nie. Helena het 'n nederige herkoms en wanneer sy op Grenspan aankom en dokter Venter en sy gesin beter leer ken, word sy blootgestel aan 'n baie geriefliker lewenswyse. Ten spyte van die gasvryheid van die Venters en tant Nelie en oom Stoffel asook Chris, wat duidelik sterk gevoelens vir Helena ontwikkel, voel Helena minderwaardig en het sy geen motivering om haar en Chris se verhouding voort te sit nie:

Dis oor Chris dat sy onseker is. Hoe nooi sy hom na haar huis toe? Skoon en netjies is dit, haar ma sal wel die mure afwit, en op Harmstat gebruik hulle ook kerse en lampe en 'n buitekleinhuise. [...] Daar is egter geen vergelyking te tref tussen Harmstat en hul hartbeeshuise nie. Sulke slae neem sy Jas Burre kwalik. Sy soek nie 'n paleis nie, maar dis ook nie nodig dat hulle in soveel ongerief, half agterlik, moet leef nie (164–65).

Onsekerheid ten opsigte van verhoudings is 'n tweede eienskap van Helena wat deur die

loop van die roman opval. Dit kom voor asof Helena nie heeltemal seker is wat sy in verhoudings soek nie, maar Auret se onversetlike houding laat haar met geen keuse nie en om redes wat sy self nie begryp nie, stem sy in:

Helena se beterwete wil haar nog waarsku dat dinge nou te vinnig gebeur, toe het Auret reeds die saak in eie hande geneem. [...] Sonder om haar te vra of om sy intensies bekend te maak, vry Auret Nagel na haar. Sy dra steeds Chris se ringetjie, omdat sy nog nie die moed of wil het om hom van Auret te vertel nie. Van die nuwe verhouding wat so ongevraag ontwikkel het. Wat met haar gebeur, weet sy nie. Sy ken haarself nie. [...] Sy is oorrompel (194),

en

“Is dit jou antwoord? Sien jy nie kans vir my nie?”

“Nee, ek bedoel, ja. Ek sien kans, ek wil graag.” Hoekom weet sy nie, net dat sy hom wil hê, syne wil wees (196).

Dit is vrae oor liefde—een van die mees komplekse menslike emosies—wat die roman deurspek. Liefde word ook met ander emosies verweef wat bydra tot die karakters se komplekse gevoelslewe. Kotze verseker egter dat die leser nie 'n eenrigting van inligting ontvang nie en beskryf byvoorbeeld beide Auret en Helena se gevoelens oor verskeie sake om sodoende 'n gebalanseerde beskrywing van emosies (ten opsigte van geslag) by die roman in te sluit.

Alhoewel liefdesverhoudings die hoof-fokus van die roman is, is 'n tweede opvallende aspek die werklikheidsgetrouheid waarmee Kotze dié verhoudings uitbeeld. Kotze probeer nooit om die gebeure te versag en versoet tot 'n liefdesverhaal met 'n voorspelbare gelukkige einde nie. Inteendeel, Kotze illustreer die werklikheid van die huwelik met al die wonderlike én hartverskeurende ervarings, al die vreugde van saamwees én al die

hartseer van alleen wees. Klem word veral geplaas op liefde onder moeilike omstandighede soos 'n aborsie, Auret se maande op die see, Helena se keuse om verder te studeer en haar gedagtes oor hoe haar lewe anders sou uitgedraai het indien sy nie na Vollemink terugkeer het nie. Beide Auret en Helena het bagasie uit die verlede wat steeds met hulle saamreis en hul onvermoë om met die verlede te breek asook hul verskillende persoonlikhede lei telkens tot konflik.

Die laaste opvallende aspek is Kotze se vermoë om mense, plekke en gebeure in detail te beskryf. André P. Brink meen selfs dat sy skryf "in 'n taal so gedronge van lewenskrag en kleur dat mens partykeer wil hyg van vreugde" (in Erika Terblanche se *Litnet*-oorsigartikel). Vergelyk hier die detail en beskrywende taalgebruik wat in *Hoogty* voorkom:

'n Aardige gesig, om 'n skuif op die see te sien brand, bloed- en vaalrooi agter die mis-

krulle. Te sien hoe die vuur oor die dek uitbrei, teen die mas opklim, alles skielik in ligte laaie staan toe die ontploffing in die masjienkamer vuurstrale die lug in stuur. Olie-dromme of petrol. Dit word 'n skouspel, angswekend mooi. Die swart rookwolke ruik na tou en teer (284).

En tog is dit juis die eenvoud van die storielyn en die gedetailleerde beskrywings wat sommige lesers mag verveel. Kotze probeer egter nie noodwendig om die leser te vermaak nie. Sy vertel bloot 'n liefdesverhaal sonder fieterjasies wat nie verval in die clichématige vorm van populêre fiksie nie—'n eenvoudige storie oor die komplikasies van menswees.

Lezandra Thiar
Universiteit van Pretoria
Pretoria